

Nieuwsbrief

20

Deze Nieuwsbrief is een uitgave van de Kinder- en Jongerentelefoon
Jaargang 6 – nummer 20 – april 2007

Geweld, een begrip zonder grenzen?

Er gaat geen dag voorbij of we horen weer een nieuwsbericht over geweld. Gisteren ging het nog over 'Bart' maar wie zal het vandaag zijn? Extreem geweld tegen kinderen en jongeren kan vandaag de krantenkoppen nog halen, maar voor vele kinderen maakt geweld deel uit van hun dagdagelijkse leven, zo blijkt alvast uit een studie van de VN.

In 2001 gaf de Secretaris Generaal van de VN de opdracht een wereldwijd onderzoek uit te voeren naar geweld tegen kinderen. De resultaten van dit onderzoek werden in oktober 2006 voorgesteld aan de Algemene Vergadering van de VN. Uit deze resultaten blijkt dat geweld tegen kinderen een wereldwijd probleem is. Ook België was nauw betrokken bij de voorbereiding van de studie. Kinderrechtenorganisaties, zoals UNICEF, het kinderrechtencommissariaat en de kinderrechtencoalitie, volgden de studie op de voet. In dit nummer gaat onze aandacht naar de resultaten van deze studie. Zo schetsen we de belangrijke conclusies en geven we graag enkele sleutelboodschappen over geweld tegen kinderen mee. Wil je rond deze studie graag aan de slag in de klas, dan kan je de methodieken gebruiken die we in het tweede deel van deze nieuwsbrief hebben uitgewerkt.

Ook in 2006 draaide KJT op volle toeren. Een impressie van onze jaarcijfers vind je verder in deze nieuwsbrief.

Last but not least nodigen we je uit om samen met ons de tienergids en -site 'life@1215' te evalueren. KJT wil hiermee nagaan hoe twaalf- tot vijftienjarigen deze gids ervaren. Als bijlage vind je twee vragenlijsten. Eén voor jezelf en één voor je leerlingen (eerste graad Sec. Ond.). We zouden heel graag deze vragenlijst ingevuld terugkrijgen tegen begin mei 2007. Een online versie kan je opvragen via info@kjt.org. Hartelijk dank!

Secretariaat

KINDER- EN JONGERENTELEFOON
Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
Tel: 02/534 37 43
info@kjt.org
<http://www.kjt.org>

Voor kinderen en jongeren

102

elke dag van 16 tot 22u
(behalve op zon- en feestdagen)
brievenbus@kjt.org
www.kjt.org

Redactie

Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
info@kjt.org

Vormgeving: info@koloriet.info

VN-studie Geweld tegen Kinderen

Op 12 oktober 2006 werden de conclusies van de Studie over geweld tegen kinderen van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties publiek gemaakt. Voor het eerst geeft een studie een gedetailleerd globaal overzicht van de reikwijdte en de schaal van het geweld tegen kinderen. Op basis hiervan werden ook aanbevelingen geformuleerd om geweld tegen kinderen te voorkomen en aan te pakken.

De studie

In 2001 vroeg de Algemene Vergadering aan de Secretaris-Generaal van de VN om een diepgaand onderzoek uit te voeren naar geweld tegen kinderen. Onafhankelijk expert professor Paulo Pinheiro werd in 2003 aangeduid om dit onderzoek te leiden in samenwerking met het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten (OHCHR), het Kinderfonds van de Verenigde Naties (UNICEF) en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

De studie die op 11 oktober 2006 voorgesteld werd aan de Algemene Vergadering is slechts één resultaat van deze inspanningen. Een publicatie met alle resultaten van de studie, negen regionale samenvattingen en een educatief pakket voor kinderen en jongeren maken deel uit van de middelen die werden ingezet om de aanbevelingen uit de studie waar te maken.

De conclusies van de studie

De studie, die aandacht heeft voor aspecten betreffende mensenrechten, publieke gezondheid en kindbescherming, richt zich op vijf situaties waarin geweld tegen kinderen plaatsvindt:

- thuis en in het gezin
- op school
- in instellingen (tehuizen en gevangenissen)

- op het werk
- binnen gemeenschappen en op straat

Het onderzoek komt tot de vaststelling dat geweld tegen kinderen overal voorkomt. In elk land en elke maatschappij en in alle sociale groepen. Extreem geweld tegen kinderen trekt doorgaans wel de (media-)aandacht, maar in vele

De Studie over Geweld stelt dat:

- geweld tegen kinderen nooit OK is
- geweld tegen kinderen voorkomen kan worden
- volwassenen verantwoordelijk zijn om toe te zien op de rechten van kinderen op bescherming

Toch wijst de Studie uit dat geweld tegen kinderen over de hele wereld voorkomt, in iedere cultuur en etnische groep, ongeacht of de families goed opgeleid zijn of niet, of dat ze rijk zijn of arm.

gevallen wordt geweld als 'gewoon' beschouwd. Daardoor blijft het voortbestaan. Fysiek geweld of verbale brutaliteiten worden vaak zelfs door kinderen als 'normaal' gezien, vooral als er geen fysieke letsels zijn.

Terwijl veel geweld onverwacht en geïsoleerd is, worden de meeste gewelddaden tegen kinderen uitgevoerd door mensen die ze kennen en zouden moeten kunnen vertrouwen: ouders, vrienden, echtgenoten en partners, schoolmakers, onderwijzers en werkgevers. Kinderen getuigen dat dagelijks geweld en misbruik hun eigenwaarde, welzijn en vertrouwen in anderen ondermijnt.

Veel landen werken eraan om kinderen tegen geweld te beschermen, maar toch gebeurt het nog steeds en het wordt niet altijd gemeld. Er zijn verschillende redenen waarom het geweld verborgen blijft, bijvoorbeeld:

- **Angst:** Veel kinderen durven het geweld niet te melden, vooral wanneer de persoon die hen kwetst, sterker is en het opnieuw zou kunnen gebeuren.

gen Kinderen

- **Stigma:** Kinderen kunnen denken dat ze zelf de schuld zullen krijgen voor het geweld, of dat ze geïsoleerd worden.
- **Ideeën over geweld:** Soms wordt geweld beschouwd als de 'normale' gang van zaken.
- **Het wordt niet gemeld:** Soms vertrouwen kinderen en volwassenen de autoriteiten niet, of soms zijn er gewoon geen autoriteiten waar ze geweld kunnen melden.
- **Het wordt niet genoteerd:** Zelfs al wordt het geweld gemeld, vaak wordt dit niet bijgehouden, zodat niemand iets weet over het probleem.

Risico-kinderen

Alle kinderen lopen het risico om slachtoffer te worden. Nochtans:

- Jongens lopen wereldwijd een groter risico dan meisjes om fysiek geweld te ondergaan; meisjes lopen meer kans om slachtoffer te worden van seksuele agressie, verwaarlozing en verplichting tot prostitutie. Uit onderzoek in verschillende landen, blijkt dat tot 21% van de vrouwen verklaarden voor hun 15de het slachtoffer te zijn geweest van seksueel geweld.
- Bepaalde groepen kinderen zijn bijzonder kwetsbaar: kinderen met een handicap, kinderen die tot een etnische minderheid behoren, straatkinderen, kinderen in conflict met

de wet en geplaatste of gevluchte kinderen.

Wat staat er op het spel?

Geweld heeft een vernietigende impact op kinderen. Kinderen ondervinden direct maar ook op langere termijn de gevolgen van geweld op lichamelijk, emotioneel en psychologisch vlak. Geweld werkt geweld in de hand: op latere leeftijd lopen kinderen, die het slachtoffer werden van geweld, zelf meer risico om slachtoffers of daders van geweld te worden.

Geweld werkt armoede, ongeletterdheid en vroegtijdig overlijden in de hand. De fysieke, emotionele en psychologische wonden van geweld beroven kinderen van de kans om hun volle potentieel te ontwikkelen. Geweld ontnemt daarmee ook de maatschappij van haar groeipotentieel. Het beëindigen van geweld vergroot de kansen op ontwikkeling en groei.

Geweld is niet onvermijdelijk

Recent onderzoek liet toe om de factoren te identificeren die kinderen beter opgewassen maken tegen geweld, zoals een goede band met een volwassen familielid, een goede ouderlijke zorg, een warme en ondersteunende relatie met ouders, en steun en begrip vanwege leeftijdsgenoten.

Slutelboodschappen uit de studie

1. Geweld tegen kinderen is niet onvermijdelijk. Het kan en moet voorkomen worden.
2. Elk kind heeft recht op een leven zonder geweld. Geweld tegen kinderen kan nooit gerechtvaardigd worden.
3. Kinderen kunnen een belangrijke bijdrage leveren tot beter inzicht in het geweld waar ze slachtoffer van worden en de schade die het hen berokkent. We moeten naar hen luisteren, van hen leren en hen betrekken bij het zoeken naar oplossingen.
4. De beste manier om met geweld tegen kinderen om te gaan, is van het te stoppen nog voor het kan plaatsgrijpen. Dit kan door te investeren in preventieprogramma's.
5. Naast preventie van geweld, moeten de landen en alle maatschappelijke sectoren hun verantwoordelijkheid opnemen om kinderen te beschermen en al diegenen die hen in gevaar brengen verantwoordelijk te stellen.
6. Geweld vormt een bedreiging voor de overleving, het welzijn en de toekomst van kinderen. De fysieke, emotionele en psychologische wonden van geweld kunnen ernstige gevolgen hebben voor de ontwikkeling, de gezondheid en de leercapaciteiten van een kind.
7. Geweld tegen kinderen kent geen grenzen. Het komt voor in elk land en in alle sociale, culturele, religieuze en etnische groeperingen.
8. Vele vormen van geweld tegen kinderen blijven verborgen. Vaak gebeurt het misbruik van kinderen achter gesloten deuren en door toedoen van mensen die het kind zou moeten vertrouwen zoals ouders, gezinsleden, kennissen. Kinderen lijden vaak in stilte, bang om zich uit te spreken door schaamte of uit vrees voor represailles.
9. Alle kinderen lopen risico op geweld omwille van het feit dat ze kinderen zijn. Toch lopen sommige kinderen een groter risico omwille van hun geslacht, afkomst, handicap of sociale status.
10. Geweld tegen kinderen is niet alleen fysiek. Misbruik, verwaarlozing en uitbuiting zijn ook vormen van geweld. Kinderen getuigen dat discriminatie en vernedering hen diep raken en sporen nalaten.
11. Het gebruiken van geweld tegenover kinderen, onder welke vorm ook, leert hen dat geweld aanvaardbaar is. Aldus wordt een cyclus van geweld in stand gehouden. Door geweld te voorkomen, helpen we een wereld uit te bouwen waar geweld niet langer getolereerd wordt.

Methodieken VN - Studie

Inleiding: **het thema geweld** **aanbrengen**

Activiteit 1.1: **Geweld: wie, wat, waar?**

Doelstelling:

- Ideeën over geweld uitwisselen
- De Studie over geweld introduceren

Materiaal: grote bladen papier of bord, kaartjes of papier, schrijfmateriaal, een exemplaar van het Young People's Violence Report

Tijdsduur: 45-60 minuten

Werkwijze:

1. Vraag: 'Wat betekent geweld voor jou?' en schrijf de ideeën op het bord.
2. Leg de definitie van geweld uit. De groep kan deze herschrijven in hun eigen woorden. Vraag: Ga je akkoord met deze definitie? Ontbreekt er iets?

Definitie van geweld: "Geweld is wanneer iemand zijn kracht of machtspositie gebruikt om iemand anders bewust te kwetsen. Geweld bevat bedreigingen en handelingen welke mogelijk kunnen kwetsen en handelingen die kwetsend zijn. De kwetsuur kan mentaal zijn of lichamelijk. Geweld omvat ook letsels die mensen zichzelf aandoen, vb. zelfmoord.

3. Maak groepen van 4 personen. Geef elke groep kaarten of papier en vraag om voorbeelden van geweld tegen kinderen te noteren. Iedere kaart bevat dan een voorbeeld van WAT gebeurt, WIE het deed en WAAR het gebeurde.

Opm.: Het kan gebeuren dat kinderen vertellen over geweld dat ze zelf ervaren. Kijk in de handleiding (Our Right to be Protected from Violence: Activities for Learning and Taking Action for Children and Young People) hoofdstuk 1, deel C over hoe hiermee om te gaan.

4. Laat de groepen hun kaarten clusteren, naargelang waar de geweldpleging plaatsvindt. In een kleine groep kan dit gezamenlijk gebeuren.
5. Bespreek: Welke categorieën van waar geweld plaats kan vinden vonden jullie? Leg de 5 settings uit de Studie over geweld uit. Hoe komen de categorieën die gevonden werden hiermee overeen?

Volgende stappen:

Geef uitleg over de Studie over geweld / Kinderrechten en waar ze meer informatie kunnen vinden.

Die Geweld tegen kinderen

Geweld tegen kinderen

Geweld binnen het gezin

Activiteit 2.1: Huis- Kind- Straat

Doelstelling:

- Dit is een 'energiser'.
- Kan gebruikt worden om een discussie over geweld in het gezin te starten.

Tijdsduur: 10-15 minuten (langer voor de discussie)

Materiaal: een open ruimte

Werkwijze:

1. Laat de groep tellen tot 3
2. Zeg aan de nummers 1 en de nummer 2 dat de ze huizen zijn, laat ze per 2 tegenover elkaar met de handen in elkaar een huis uitbeelden. Zeg de nummers 3 dat ze kinderen/jongeren zijn. Elk kind/jongere moet een huis vinden (staan tussen de armen van 1 en 2).
3. Leg uit dat wanneer je 'Huis!' roept, al de huizen hun kind moeten verlaten en snel een nieuw kind moeten vinden. Als je 'Kind!' roept, moeten de kinderen hun huis verlaten en een ander huis vinden. Als je 'Straat!' roept, moet iedereen tegelijk veranderen.
4. Doe dit zo'n 3-5 minuten of tot iedereen actief genoeg is.

Volgende stappen:

Dit is een energiser, maar het kan ook gebruikt worden om de groep te laten praten over geweld in het gezin. Je kan bijvoorbeeld vragen: Hoe voelde je je wanneer je een huis had? Wanneer je geen huis kon vinden? In het echt, wat kunnen redenen zijn dat kinderen hun huis verlaten? Op welke manier kunnen sommige gezinnen hun kinderen verwaarlozen of schaden?

Activiteit 2.2: Een nieuw einde

Doelstelling:

- Er wordt getekend, da's leuk.
- Het zet mensen aan om na te denken over de reacties tegen geweld.

Tijdsduur: 45-60 minuten

Materiaal: Bladen A4-papier, indien mogelijk gekopieerd met lege stripverhaal-vlakken

Werkwijze:

1. Bespreek types van geweld tegen kinderen die plaats kunnen vinden in het gezin.
2. Werk in even of kleine groepjes, laat jongeren een voorbeeld van geweld tegen kinderen thuis uittekenen, met iedere handeling in één kader van het stripverhaal. Dan, op een tweede blad papier, tekenen ze een ander einde – waar het kind hulp krijgt om zich in veiligheid te brengen of om het geweld te voorkomen.
Een andere manier is om een andere groep een alternatief einde te laten tekenen en te laten zien aan de 'eigenaars'. Zo kunnen ze ideeën zien waar ze zelf misschien niet aan gedacht hadden.
3. Deel de strips rond in de groep, de situaties kunnen dan ook uitgebeeld worden, of in een poppenkast gespeeld.
4. Bespreek :
 - welke nieuwe ideeën om om te gaan met geweld kreeg je hiervan?
 - welke vormen van geweld kunnen kinderen/jongeren zelf aanpakken?
 - bij welke vormen van geweld is er hulp van een volwassene nodig?

Volgende stappen:

Hoe kunnen deze ideeën over geweld naar anderen verspreid worden. Kunnen de zelfgetekende stripverhalen gepubliceerd worden om zo de bewustwording te verhogen? Kunnen de rollenspelen uitgevoerd worden voor een publiek?

Ideeën voor concrete actie:

Bedenk manieren waarop ouders hun kinderen kunnen terechtwijzen zonder geweld. Schrijf een korte brochure, een toneelstukje of een stripverhaal hierover. Deel dit uit aan ouders.

Methodieken

Methodieken VN - Studie

Geweld op school

Activiteit 3.1:

Akkoord – Niet akkoord

Doelstelling:

- Iedereen aan het denken, praten of bewegen zetten.
- Leren luisteren naar elkaar en verschillende ideeën respecteren.

Tijdsduur: 45 minuten

Materiaal: open ruimte, 3 borden die op een aantal meter van elkaar staan/hangen : akkoord, niet akkoord, twijfel

Werkwijze:

1. Leg uit dat je een stelling zal voorlezen over geweld in scholen. Iedere persoon denkt na over zijn/haar mening over de stelling. Ben je akkoord, niet akkoord of twijfel je? Ze gaan dan staan bij het bord dat hun mening weergeeft.
2. Lees de eerste stelling. Geef hen tijd om te beslissen waar ze gaan staan.
3. Vraag een paar mensen in elke groep om hun mening uit te leggen. Als iemand iets hoort waardoor hij/zij van mening verandert, mogen ze veranderen van plaats.
4. Lees de tweede stelling, en de derde.
5. Vraag de groep :
 - Wat vond je van deze activiteit?
 - Wat heb je ervan geleerd?
 - Als je van mening veranderde, waardoor kwam dit?

Gebruik deze stellingen of maak nieuwe:

- Fysieke straffen (slaan, ...) kunnen gebruikt worden als dit kinderen helpt te leren.
- Verbale straffen (schelden, vernederen) doen kinderen niet zoveel pijn als fysieke straffen.
- Kinderen, die gepest worden, moeten leren zichzelf te verdedigen.

Volgende stappen:

Wanneer je praat met iemand die niet vindt dat geweld op school een probleem is, wat kan je

zeggen om zijn mening te veranderen? Doe een rollenspel.

Zoek uit wat het Kinderrechtenverdrag zegt over geweld op school.

Activiteit 3.2:

Kaarten maken

Doelstelling:

- Het zet jongeren aan om te praten over echte situaties.
- Iedereen kan betrokken worden bij het tekenen.

Tijdsduur: 45-60 minuten

Materiaal: grote bladen papier (1 per groep), markeerstiften, (kleur)potloden, plakband om de kaarten op te hangen

Werkwijze:

1. Verdeel de jongeren in groepen van 4. Vraag iedere groep om een kaart van de school, van het jeugdhuis, of van een andere plaats te tekenen. Ze mogen ook het schoolplein en de straten in de buurt tekenen.
2. Vraag hen om op de kaart die plaatsen te markeren waar geweld plaatsvindt, en een korte beschrijving te geven van het soort geweld.

Opmerking: Het kan gebeuren dat kinderen vertellen over geweld dat ze zelf ervaren. Kijk in de handleiding (Our Right to be Protected from Violence: Activities for Learning and Taking Action for Children and Young People) hoofdstuk 1, deel C over hoe hiermee om te gaan.

3. Hang de kaarten op zodat de groep kan rondlopen en ze kan bekijken. Ze kunnen eventueel gegroepeerd worden naargelang geslacht of leeftijd van de groepsleden.

4. Bespreek:

- Welke gelijkenissen zijn er tussen de kaarten? Welke verschillen?
- Hebben meisjes andere plaatsen of vormen van geweld geïdentificeerd dan jongens?

Geweld tegen kinderen

- Hebben jongeren van verschillende leeftijden andere plaatsen of vormen van geweld geïdentificeerd?

Volgende stappen:

Laat de kaarten zien aan iemand die luistert (leerkracht, schooldirecteur of begeleider). Stel voor hoe de kaarten gebruikt kunnen worden om iets te veranderen bvb. aanwezigheid van een volwassene op bepaalde plaatsen, kunnen de toiletten veiliger gemaakt worden? Onderzoek de wetten over geweld in scholen, zijn er wetten? Zijn ze afdwingbaar? Indien niet, bespreek hoe je hier actie kan ondernemen.

Ideeën voor concrete actie:

- Breng een groep van vrijwilligers samen om gepeste leerlingen naar huis te begeleiden of gezelschap te houden tijdens de pauzes.
- Werk samen met de school een manier uit om geweld te rapporteren, zoals een 'postbus'.
- Zoek een kind-georiënteerde organisatie die met leerkrachten en ouders komt praten over manieren om te bestrafen zonder geweld.
- Nodig een organisatie uit op school die leerkrachten en leerlingen iets kan bijbrengen over geweldloze conflicthantering.

Bronnen - Publicaties

- * United Nations Secretary-General's Study on Violence against Children Adapted for Children and Young People
- * Our Right to be Protected from Violence: Activities for Learning and Taking Action for Children and Young People

downloadbaar

via <http://www.violencestudy.org/>
(World Report on Violence against Children/ Childfriendly materials)

Oproefgegevens 2006

Algemeen

In 2006 werd KJT **275.629 keer gebeld**. De **invoering van het 102-nummer** in september zorgde voor een **enorme toename van het aantal oproepen**. We zien dat het aantal bellers dat onze bezetboodschap te horen krijgt bijna verdrievoudigd is en ook het aantal oproepen buiten onze openingsuren is sterk toegenomen.

De beantwoorders registreerden **25.538 contacten** met kinderen, jongeren of volwassenen. Dit zijn gemiddeld 70 contacten per dag of 2128 contacten per maand. Met contacten bedoelen we telefoongesprekken, e-mailberichten, chatgesprekken of brieven. Via de **telefoon** waren er **22.917 gesprekken**. We ontvingen **2.286 e-mailberichten**. In vergelijking met 2005 is dit een stijging met 27 %. De chatservice heeft zijn eerste volledig jaar achter de rug en **noteerde 305 chatgesprekken**. Met een totaal van **30** blijft het aantal **brieven** verder dalen. Hiervan ontvingen we de helft in december, vaak in het kader van een schoolwerk.

Soort oproepen

Telefoon

Aan de telefoon maken echte gesprekken het grootste deel uit van de contacten: 40%. Het kan hierbij gaan om een probleem, een verhaal of een babbeltje. Specifieke vragen om informatie bedragen 5% van alle telefooncontacten. Crisisgesprekken, waarbij de beller huilt of het echt niet meer ziet zitten, bedraagt 1%. Een aanzienlijk deel van de telefooncontacten zijn kliks (20%) en scheld/giechelgesprekken (23%). Bij één op de 10 telefooncontacten wil de beller niets zeggen, maar blijft de lijn even open.

E-mail

Van de e-mailberichten valt het grootste deel onder de categorie gesprek: 61%. Eén op 4 e-mailberichten is een vraag om informatie, 12% van de e-mailers geeft aan het niet meer te zien zitten en 7% van alle e-mailberichten zijn bedankjes. Contacten waarbij er geen interactie was, komen bij de e-mailservice niet voor.

Chat

Het grootste percentage gesprekken komt voor bij de chatgesprekken, maar liefst 88%. We noteerden 9 informatieve chatgesprekken (3 %), 4 crisischatgesprekken (1 %) en 1 bedank-chatgesprek (0 %). Ook bij de chat waren er contacten waarbij geen interactie was: ofwel een testgesprek ofwel doordat de verbinding verbroken werd of omdat de chatter ondertussen met iets anders bezig is. Het gaat over 19 chat-contacten (6 %).

Profiel van de oproepers

Nog steeds zijn meisjes meer geneigd om KJT te contacteren via e-mail en chat, in vergelijking met jongens. Wel blijkt er een lichte stijging van het percentage jongens dat KJT contacteerde via e-mail en chat in vergelijking met 2005.

De gemiddelde leeftijd van de oproepers is voor chatters en mailers hetzelfde: namelijk 15 jaar. Bij bellers is de gemiddelde leeftijd 14 jaar.

Er is weinig verschil met de leeftijd van de oproepers in 2005. Meer dan 84% van de chatters en mailers zijn ouder dan 12 jaar. Bij bellers is dit 66%. Jonge kinderen contacteren KJT dus eerder via de telefoon.

Steunfiguren

Bij het contact met kinderen en jongeren, zal de beantwoorder vaak samen met de oproeper op zoek gaan naar mogelijke steunfiguren in zijn of haar directe omgeving. Dit werd geregistreerd bij 1.333 telefoongesprekken, 442 e-mailberichten en 61 chatgesprekken.

Vrienden zijn voor meer dan 40% van de bellers en chatters een bron van steun. Een kwart van de mailers stelt dat ze bij vrienden steun vinden.

Bijna 1 op 5 bellers geeft aan bij één van beide **ouders** terecht te kunnen. Van de chatters geeft 13% aan met ouders over zijn/haar probleem te kunnen praten. Bij 5% van de e-mailberichten worden ouders als steunfiguur vermeld.

Leerkrachten zijn een steunfiguur bij één op 10 bellers. Bij chatters en mailers ligt dit percentage aanzienlijk lager.

Broers en zussen zijn een bron van steun voor meer dan 10% van de chatters.

Zo'n 17% van de bellers zegt bij **niemand** terecht te kunnen met hun verhaal. Dit percentage bedraagt bij e-mailers 62%. Bijna één op 4 chatters zegt bij niemand steun te vinden.

